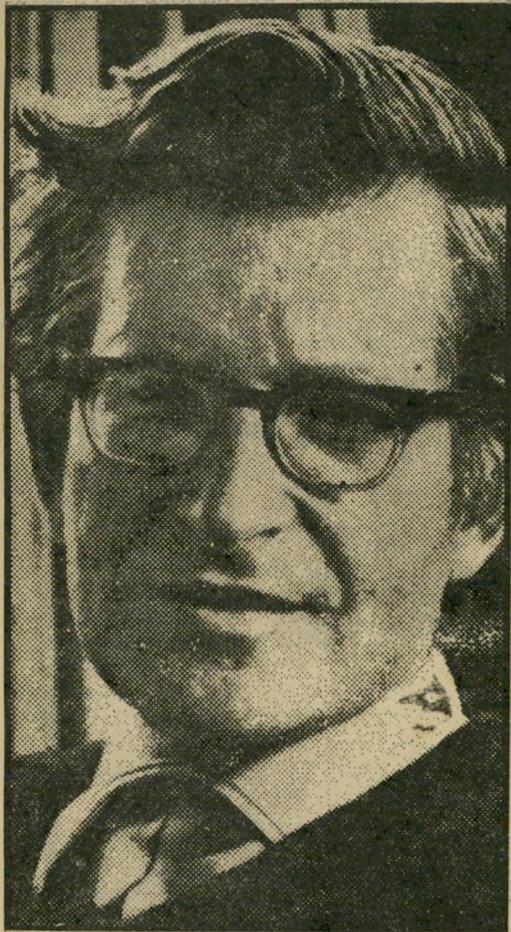

בראזיל: המלאכים לצד השובתים

נועם חומסקי

מה קרה להגדרה עצמית?

של ממשלת ושינגטון הם שיטה יסודית המופעלת בתחילת כום רב, והמתחברת עליידי סיוע תרבותי, כלכלי וצבאי. תוך חזירה שיטתית של סוכני הסי-איי-אי לכל עמדות המפתח במישטרים השונים.

לא במקרה, לכן, הוטל חרם מוחלט על סיפרם של חומסקי והרמן. כל העיתונים החשובים בארצות-הברית סירבו לפרסם רשימות-ביקורת עליו. סיפרו של הנרי קיסינג'ר — אדם שאין כיום חילוקי-דעות בין מומחים רציניים על מעורבותו בפישעי-מילחמה המורים בקמברודיה — זכה בהפצה עצומה, בפירסום בהמשכים בשבועון טיים ובביקורות נלהבות. האמת של חומסקי נקבת עליידי קשר-שתיקה, ואיש מהמשתיקים לא איבד דבר מתדמיתו-העצמית הנאורה.

נמצאים בשוליים. הם יכולים לדבר, אבל איש אינו מקשיב. לדיעות חריגות באמת, המקשות על העקרונות הבסיסיים של המדיניות האמריקאית, ולא רק על השיטות או דרכי-ההסוואה, אין שוק ואין מפרסמים. קיים קשר שתיקה ואי-התייחסות, הדומה בגישתו (אבל לא בטכניקה שלו) לשיגור אנשי אופוזיציה למוסדות פסיכיאטריים במדינות טוטאלטריות.

באמת זאת נתקל שוב נועם חומסקי, מהגדולים שבמדעני תבל, התיאוריות על האחדות המהותית של כל השפות, חרף ההבדלים, "במיבנה השטח" ביניהן, מהות בסיס לכל דיון פילוסופי, פסיכולוגי או פוליטי באוניברסיטות כרחבי-העולם.

חומסקי היה תמיד רדיקלי, לחם למען זכויות הפלסטינים ונגד המעורבות האמריקאית בוויאטנאם. אבל כשניסה, יחד עם חברו אורוורד הרמן, לפרסם ספר מחקר רציני על מדיניות-החוק האמריקאית, הוחרם עליידי כל המו"לים הרציניים בארצו.

חומסקי והרמן מצאו לבסוף הוצאה-לאור רדיקלית קטנה בבוסטון, סאוואנד פוסט, ופירסמו את סיפורם בריזמית גם בהוצאת ספוקסמאן בבריטניה. הספר נקרא הכלכלה המדינית של זכויות האדם, והוא מחולק לשני חלקים: "הקשר הורשינגטוני והפאשיזם בעולם השלישי" ו"אהרי המבול — הודרסין שלאחר המלחמה".

הספר עוסק בנושאים שלובנו פעמים אחדות במדור זה הפער בין התיאוריה על מדיניות-חוק אלטרואיסטית של ארצות-הברית ובין המעשה.

כותב נועם חומסקי עצמו במבוא: "הספר, העוסק ביחסי ארצות-הברית והעולם השלישי, מתמקד בשני דברים: בעובדות ובאשליה".

"העובדה הבסיסית היא שארצות-הברית אירגנה ויישמה שיטה ניאוקולוניאליסטית המשרתת, באמצעות טרור ממלכתי של המדינות התלויות בה, את האינטרסים של אנשי-עסקים מקומיים ואמריקאיים ואת המימסד הצבאי. היומרה האידיאולוגית היא שארצות-הברית נלחמת למען זכויות-האדם ולמען הדמוקרטיה בכל רחבי העולם, אפילו שלעיתים היא שוגה (מחדלים טכניים או צבאיים) במעשה".

הגדיר זאת יפה העיתונאי צ'ארלס גלאס. הליברלים האמריקאיים, קובע גלאס, טוענים שמילחמתם למען זכויות-האדם החליפה את הנושא הקודם במאבקם: הגדרה עצמית לכל האומות. כשלחמו למען הגדרה-עצמית הם פלשו לרפובליקה הדומיניקאנית, הפציצו והרסו למעשה את ויאטנאם, לאוס קמבודיה, השליטו את הקולונלים ביוון ובברזיל, רצחו את סלבדור איינדה בצ'ילה וניסו, פעמים רבות, לחסל את פידל קאסטרו בקובה. מעניין מה יהיה הסיכום הסופי שלהם במאבק למען זכויות-האדם.

חומסקי והרמן יש על-כך תשובה ברורה. בשנים האחרונות סייעה ארצות-הברית לסהררו האינדונזי לכבוש את מיוח-טימור ולרצוח שם 100 אלף איש. היא הגישה עזרה מאסיבית לשאה האיראני ולאנסטטיו סמוסה בניקראגואה, יומה 19 הפיכות צבאית באמריקה הלאטינית והגישה סיוע צבאי עצום לשליטי ערביה-סעודית, המפורסמים בגישתם ההומאנית. כל המדינות אשר להם מסייעת ארצות-הברית בעולם השלישי גומלות לה בפתיחת השערים להשקעות, בניצול כוח-האדם הזול ובקידום החברות העל-לאומיות שמרכון באמריקה. מעשים אלה

באחד במאי צעדו 20 אלף שובתים כרחובות סאן ברנארדו בברזיל, והתעלמו מאלפי החיילים ושוטרי פלוגות-הסעה, שהמתינו להם בצמתים העיקריות. פועלי-המתכת הברזיליים נחשבים כשיכבת-עילית של פועלי-הייצור. הם מצליחים להאכיל את ילדיהם עד אמצע כל חודש.

במעצמה הדרום-אמריקאית יש שיבעה מיליון מובי-טלים, מתוכם שלושה מיליונים באזור סאן-פאולו.

הנס הכלכלי, הצמיחה האדירה, ואפילו הליברליזציה המפורסמת שהנהיג אנשיא, ג'ואו פיגוראדו, אינם אלא גיהינום עבור רוב העם הברזילאי. כרגיל במצבים כאלה, מגיבים דווקא הפועלים המיקצועיים, שהגיעו לרמה גבוהה של תודעה. שביית פועלי-המתכת נמשכת כבר חודשיים וחצי, וזוהי השביתה הארוכה ביותר מאז שקציני-הצבא נטלו את השלטון לידם ב-1964.

השביתה פגעה בעיקר בחברות העל-לאומיות לייצור מכונות, ובריש ובראשונה בפולקסוואגן. החברות השקיעו מיליארדים בברזיל, מתוך אמונה שהמישטר החוק והאמין (כלומר דיקטטורי ואנטי-סוציאליסטי) ידאג לכך שהפועלים יעבדו בשכר-רעב-למחצה.

עד מארס השנה הצליח השלטון לרסן את התסיסה החברתית-כלכלית בברזיל במיגוון צעדים של דיכוי וליברליזציה, כדי לווסת את המרירות, לתת לה ביטוי מסוים, לפני שהחוק והסדר יחזרו על כנם.

שובתים בכנסיות. עתה, אחרי תקופה קצרה של תדהמה, מנסים שליטי ברזיל לדכא את השביתה בכוח. מיישרדי האיגוד המיקצועי של פועלי-המתכת נכבשו על-ידי הצבא. המנהיגים ואסרו. הפופולרי ביותר בין מנהיגי הפועלים, אנילטון סימואס דאימאורה, נגרר עליידי ביריוני המישטרה והושלך לכלא.

הנשיא מסרב לשאת ולתת עם מנהיגי האיגודים שעדיין

לא נעצרו. הוא הסמיך את שר-התעשייה שלו, קאמילו פאנה, להופיע בטלוויזיה כלי-ארגון, ולהודיע שאין עוד שובתים בברזיל — רק פועלים שפוטרו. אך השביתה לא נשברה. לעזרת השובתים התגייסה הכנסיה הקתולית האדירה של ברזיל. הארכיבישוף של סאן-פאולו, קארדינאל דום אוריסטו ארן, הורה לכמרים לפתוח את כל הכנסיות לפגישות של פועלי-המתכת השובתים, ולארגן עבורם אספקת-זמן סדירה. אימוני של הנשיא לא השימו את הקארדינאל. הוא הצהיר שהכנסיה תעניק סיוע חומרי ורוחני לשובתים, כדי שיוכלו להחליט על צעדים כגנשים בני-חורין, חופשיים מפקד ומרפת-הרעב למישפחותיהם.

המישטרה הפוליטית החשאית הידועה-לשימצה, דופט, לחצה לצעדים תקיפים יותר. (רמת התייחסות שלה דומה, כנראה, למגרשי-המישפחות בשטחים הכבושים עליידי ישראל). סוכני דופט רצו לעצור כמה מראשי הכנסיה, באשמה של "הסתת" הפועלים לשובת.

מועצת-הבישופים של ברזיל הגיבה מיד. היא הודיעה לנשיא שאם יעז לפגוע באישידת כלשהו, יבטל האפיפיור את ביקורו בברזיל ביוני הקרוב. איום זה הרתיע אפילו את הנציים המטורפים בממשלתו של פיגוראדו. שיתוף הפעולה בין הכנסיה הפועלים נמשך, ואין ספק שהוא מהווה גורם מכריע ביכולת העמידה של הפועלים.

בגידה בילדים רעבים. בינתים מנסות החברות העל-לאומיות, בעיקר פולקסוואגן, לשכור פועלים חדשים מקרב ציבור-המובטלים הענקי המאכלס את רחובות הערים הגדולות בברזיל. נסיון זה נתקל בקשיים רבים, בשל חוסר הכשרה מיקצועית של המובטלים. חברות קטנות יותר ניסו להגיע להסדר עצמאי עם השובתים, ונתקלו בוטו של החצינים.

פועלי-המתכת, בעיקר בסאן-ברנארדו, מתכוננים לי-שביתה ממושכת ביותר. בהודעה שמסרו לפירסום בכלי-התיקשורת הבינלאומיים הודיעו השובתים, שהפסקת השביתה כמה כבגידה במנהיגים, שנאסרו, במיליוני הילדים הרעבים ובכל פועלי ברזיל, שענייהם נשואות לסאן-ברנארדו.

ארה"ב: קשר השתיקה

נגד חומסקי

כמו בישראל, קיים גם בארצות-הברית, קונסנוס לאומי רחב, השוללים, המתסיסים, הספקנים והמבקרים

קובה: נפולת של זמושות

בעיקר שרידי המישטר החברתי הקודם, נשארו בלתי מרוצים. עניניהם נשואות לפלורידה, לרווחה החומרית, לאורת-החיים הבורגני.

כמו בישראל, רואים הקובאים בירידה סטייה חמורה מהנורמה האידיאולוגית המקובלת. במסע הגיוס הענקי נגד התופעה יש, כמו בכל מישטר הושלט עליידי אידיאולוגיה, יסודות ממוסדים וגם יסודות ספונטאניים.

באחד מנאומיו הגדיר נשיא קובה, פידל קאסטרו, את היורדים לארצות-הברית כ"אבקי-אדם" — ביטוי הדומה להפליא, ל"נפולת של גמושות" — של רבין. בישראל הבחינו רק מעטים בדמיון הרב שבין התופעות. הוכות הראשונית של כל אדם לבחור לעצמו את מקום מגוריו וזה לרוחם של השליטים כאן, לא פחות מאשר בקובה.

אגדת, "הסכין בגב", בגידה המיוחסת לאלמנטים נון-קונפורמיסטיים, היא שכיחה מאד במינוח הפאר שיסטי. לא רק "עורך" ידועות אחרונות, הד"ר הרצל רוזנבלום, משתמש בתיאוריה זו להכפיש יריבים פוליטיים, גם נשיא ארצות-הברית לשעבר, ריצ'ארד ניקסון, פרשע מורשע (שזכה אמנם בחנינה-מראש), מסתובב עתה בעולם, כאורח מכובד של חוגי הימין, ושולח אצבע מאשימה בנוגדים. באשמת הליברלים, טוען גיבור ווטרגייט, "איבדנו" את איראן, אנגולה וויאטנאם.

קורא תחש שכבר שמע זאת באיזה מקום יצדק בהחלט. כך טען גם עזר וייצמן, שגריר מחנה-השלום בממשלת-הליכוד, באוזני האמריקאים. מיותר להזכיר שהאלטרנטיבה היא אריק שרון או שימעון פרס. מתי היו ויאטנאם, איראן או אנגולה שייכות לניכסון או לווייצמן?

הנשיא קאסטרו

היורדים: אבק אדם